

PER UNCKEL:

Skydda miljön

För att klara miljön och skydda naturresurserna mot kortsiktig exploatering krävs inga nya ideologier eller samhällsformer. Tvärtom. Däremot krävs det kunskaper om handlingsvägar och dessas konsekvenser och att dessa kunskaper verkligen utnyttjas. På så sätt kan det fria och materiellt trygga välfärdssamhället förenas med omsorgen om kommande generationers grundläggande levnadsvillkor. Det skriver den moderate riksdagsmannen Per Unckel, som deltagit i utarbetandet av den moderata rapporten "Miljön och naturresurserna" som presenterades i somras. I rapporten anges riktlinjerna för en moderat miljö- och naturresurspolitik.

Det råder idag bred enighet om att miljön kräver ett starkt och långsiktigt inriktat skydd, liksom att det är vår skyldighet att hushålla väl med knappa naturresurser. Endast därigenom kan kommande generationer tillförsäkras en god tillvaro i vidaste mening.

Enigheten i vårt land kring dessa krav är en styrka. Dessvärre är emellertid inte enigheten lika stor i fråga om metoderna att nå de gemensamma målen. Framförda krav på helt nya samhällsformer, på nolltillväxt och på något som förefaller ligga avindustrialiseringen nära, skulle, trots sitt positiva syfte, motverka de nödvändiga miljöhänsynen och en ansvarsfull naturresurshantering.

Framtidstro

Dagens moderna välfärdssamhälle har skapats genom att människor med kunskaper och framtidstro förmått utveckla vad jord och natur erbjuder. Genom tekniska och andra framsteg har arbetet gjorts mindre betungande, fritiden kunnat utökas och kontakterna mellan människor och länder förstärkas. Det har åstadkommit genom att naturen och dess resurser betraktats som möjligheter för förbättrade villkor för människorna, inte som något som inte får utnyttjas.

I övergången från gångna tiders materiellt och socialt trånga samhälle till dagens mångfacetterade och rika samhällsform ligger själva förutsättningen för den mänskliga frigörelse som är vårt århundrades främsta kännetecken. Möjligheter till personlig utveckling kan i vår del av världen erbjudas alla människor på ett sätt som aldrig tidigare varit möjligt. Frihet i djupare mening förutsätter goda

materiella levnadsvillkor.

Den hittillsvarande samhällsutvecklingen har emellertid inneburit starka påfrestningar på natur och miljö. I okunskap och av kortsynthet har värdefulla miljöer offrats. Det får inte hända igen.

För att klara miljön och skydda naturresurserna mot oansvarig exploatering krävs inga nya ideologier eller samhällsformer. Tvärtom. Däremot krävs det kunskaper om handlingsvägar och deras konsekvenser och att kunskaperna verkligen utnyttjas. På så sätt kan det fria och materiellt trygga välfärdssamhället förenas med omsorgen om kommande generationers grundläggande levnadsvillkor.

Att göra avkall på utvecklingsambitionerna för att i stället söka oss tillbaka till gamla tiders samhällsformer skulle inte bara stå i strid med våra efterlevandes intressen utan också med kraven på solidaritet med de fattiga folken. Den rika världen har en skyldighet att inte tillspilloge sina erfarenheter. U-länderna har rätt att ställa krav på att industrivärlden upprätthåller sin förmåga att bistå.

Ekonomi och miljö

En positiv framtidstro skapar alltså den bästa grunden för miljöhänsyn och en långsiktigt ansvarsfull naturresurshandtering. För att politiken skall bli framgångsrik krävs emellertid också en ekonomi av tillräcklig styrka.

Konsekvenserna av ekonomiskt sönderfall är välkända från andra länder. Klaras inte uppgiften att återskapa balansen i den svenska samhällsekonomin riskerar de sociala spänningarna människor emellan att växa till ohanterliga pro-

portioner. Samhörighetskänslan, den solidaritet som ett i verklig mening gott samhälle kräver, bryts sönder.

I ett sådant samhälle drabbas miljöhänsynen och naturresurshushållningen hårt. Om knappheten, hårdheten och spänningarna tillåtes ta överhanden minskar intresset och utrymmet för miljövärdande åtgärder. Annat prioriteras högre. Ekonomisk utveckling är ytterst en förutsättning för att de resurser skall kunna skapas som en god miljövärd kräver.

Men en ekonomi, som präglas av industriella strukturproblem och otillräckliga investeringar, hushållar dessutom dåligt med naturresurserna. Ny teknik som förbrukar mindre av naturresurser tas inte i anspråk. Modern energiteknik är effektivare och snålare än gammal. Nya produktionsprocesser inom industrin använder råvarorna bättre. Genom mikrotekniken reduceras materialanvändningen drastiskt med oförändrad eller tom ökad nytta.

Den offentliga makten

Att hushållningen med naturresurserna bäst klaras inom marknadsekonomins ram ger erfarenheter från andra länder tydliga belägg för. Det stämmer till ödmjukhet inför ständiga krav på nya åtgärder från den offentliga maktens sida i syfte att främja hushållningen.

Föreställningen att hushållning med knappa resurser alltid främjas bäst genom offentliga regleringar bygger i själva verket på en felsyn. Den offentliga makten har inte unika kunskaper. Därför riskerar offentliga regleringar alltid att på

grund av otillräcklig information styra fel.

Felstyrning leder förr eller senare till slöseri. Energipolitiken, för att på nytt exemplifiera med denna, bjuder på talrika illustrationer.

Självklart har emellertid den offentliga makten ett ansvar för att ange de långsiktiga hänsyn som det är nödvändigt att ta i den samhälleliga utvecklingsprocessen. Den offentliga maktens krav skall vara klara och entydiga och inriktade på att bekämpa de avgörande hot som vi och andra folk möter. Internationellt samarbete är av avgörande betydelse för att politiken skall bli framgångsrik.

Att identifiera och precisera de centrala hoten är en huvuduppgift för miljö- och naturresurspolitiken. Särskilda program borde upprättas för att ge t ex kampen mot kvicksilver och andra gifter den nödvändiga stadgan. Jämförande riskanalyser kan dessutom vidga underlaget för bedömning av om insatta åtgärder ger mesta möjliga miljövard för gjorda uppoffringar i ekonomiskt hänseende.

Däremot gagnar det varken miljöhänsynen eller naturresurshushållningen att den offentliga makten sysselsätter sina alltid begränsade resurser med sådana detaljprövningar som egentligen har ideologiskt-kollektivistiska motiveringar och som oriktigt upphöjts till miljö- och naturresursprinciper. Sådana regler finns det åtskilligt av t ex inom den fysiska riksplaneringen.

Riktlinjer

Utifrån en grundsyn av detta slag har en moderat arbetsgrupp nyligen presenterat

ett antal principiella krav på miljö- och naturresurspolitiken. Detta är några av dem:

- *Ett internationellt program* för miljövarderna måste utarbetas snarast möjligt.
- *Forskningen* om miljövard och miljöförstöring måste byggas ut och ges en friare ställning i förhållande till myndigheterna.
- *Miljövardavgifter* bör användas som komplement till administrativa regleringar.
- *Särskilda program* innefattande regler och ekonomiska resurskrav för en successiv avveckling av de viktigaste miljöhoten måste föreläggas riksdagen.
- *Värdefulla naturområden* bör säkras genom positiva samarbetsavtal mellan det allmänna och enskilda markägare.
- *Nationalparker* är viktiga för att tillkommande generationer bevara unik natur. Parkerna behöver ges ett utökat skydd. Särskild majoritet i riksdagen bör övervägas för att en gång inrättade nationalparker skall få inskränkas.
- *Försurningen* måste åtgärdas med ett brett program i internationell samverkan.
- Den enskildes möjligheter att *effektivt hävda sin rätt* i miljöangelägenheter behöver förbättras.

Kring en politik av detta slag borde det vara möjligt att samlas. I jämförelse med allt yvigt tal om nya samhällsformer har en sådan politik den avgörande fördelen att den faktiskt leder till de miljö- och naturresursmål som förenar hela vårt folk.